

SZÓCIKKEK AZ IJOTEN INTERNETES JOGTUDOMÁNYI ENCIKLOPÉDIA SZERZŐI JOG ÉS IPARJOGVÉDELEM ROVATÁBÓL

Harkai István

A SZOFTVER SZERZŐI JOGI OLTALMA*

A számítógépek megjelenése szükségképpen vonta magával azonak a számítógépi programoknak a kifejlesztését, amelyek lehetővé teszik a gép és az ember közötti kommunikációt, és amelyek segítségével a gépet az ember rá tudja venni a legkülönfélébb feladatok elvégzésére. Mára a digitális technológiák, az exponenciálisan bővülő számítókapacitással rendelkező hardverek és az egyre kifinomultabb feladatokat ellátni képes szoftverek egyre szélesebb körben határozzák meg több milliárd ember hétköznapjait. A hardverek és az azokat vezérlő szoftverek ott vannak a mosógépben, a hűtőgépben, egészségügyi eszközeinkben, a járművekben, a hadiiparban, az űrtechnológiában vagy akár a zsebünkben lapuló okostelefonban, amelyen keresztül a pénzügyeinket intézzük, kommunikálunk, vagy a kertünkben lévő vadkamera képeit figyeljük. A szoftvekről, vagyis más néven számítógépi programalkotásokról szóló tanulmányban röviden sorra vesszük a releváns nemzetközi, európai uniós és egyesült államokbeli, illetve magyarországi szerzői jogi szabályokat, hogy az olvasó képet kaphasson e rendkívül érdekes és napjainkat alapjaiban meghatározó technológia szerzői jogi aspektusairól.

1. SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAMALKOTÁS – AZ OLTALOM TÁRGYA, ALANYA ÉS TARTALMA

1.1. Az oltalom tárgya

A szerzői jogi oltalom *tárgya* a számítógépi programalkotás, a szoftver. Faludi elválasztja a két fogalmat egymástól. Szoftver alatt összetett teljesítményt ért, amely „*egymással összefüggő programokból, protokollokból, eljárásokból, szabályokból és dokumentációkból áll, ami vagy számítógépet működtet, vagy pedig a számítógép működésével összefüggésben valamilyen feladatot old meg.*”¹ Vagyis ebben a tekintetben inkább funkcionális, semmint esz-

* A tanulmány a nyílt hozzáférésű IJOTEN Internetes Jogtudományi Enciklopédia (szerk. Jakab András és Fekete Balázs) Szerzői jog és iparjogvédelem rovatának (rovatszerkesztő: Grad-Gyenge Anikó, Pogácsás Anett) önálló szócikként is megjelenik. Az IJOTEN szócikkeinek létrehozását és széles körű elérhetőségét az SZTNH a folyóiratban való közléssel is támogatja. Az enciklopédia elérhetősége: www.ijoten.hu.

¹ Faludi Gábor: A szoftver szerzői jogi szabályozása. Infokommunikáció és jog, 2. évf. 3. sz., 2005, p. 2..

tétikai alkotással van dolgunk.² Lovas Lilla Júlia a kettő közötti különbséget abban látja, hogy a szoftverbe beleértendő a számítógépi program is, illetve azon kívül más kapcsolódó, jellemzően irodalmi vagy esetleg grafikai alkotások, így például a programdokumentáció, a használati útmutató. Lovas a szoftverek két nagy csoportját különbözteti meg: az operációs rendszereket és a felhasználói szoftvereket.³ Barzó Tímea említést tesz tulajdonosi szoftverről, amely körébe a kereskedelmi, shareware, freeware programokat sorolja, illetve szabad szoftvekről.⁴ Auer Ádám és Papp Tekla a szoftvereket az angolszász rendszernek megfelelően az alábbi kategóriákba osztja: rendszer (*system software*), dizájn, alkalmazás (*application software*), internettel kapcsolatos feladatokat ellátó (*internet-related software*), tesztelő szoftver (*benchmark software*), szolgáltatásalapú licenciamodell (*software-as-a-Service – SaaS*) és felhőalapú szoftver (*cloud computing*).⁵ A szoftver szinonimájaként használt számítógépi programalkotások programlogikát követő algoritmusok, parancsok összessége, amelyeket egy adott programozási nyelven írtak, funkciójuk, hogy valamilyen eljárást általuk le lehessen folytatni. Farkas Henrietta Regina szerint a számítógépi program szűkebb fogalom, amely megállapítások és utasítások rendszerét jelenti, a szoftver pedig emellett, hogy magában foglalja a számítógépi programot, tartalmaz még más alkotásokat is.⁶ A program kódja a *forráskód*, amely a szakértő programozó számára érthető, illetve a *tárgykód*, amelyet a számítógép – a *hardware* – az adathordozóról beolvas, majd futtat. A folyamat visszafelé is működtethető, vagyis a tárgykód forráskóddá alakítható. Ezt a folyamatot *dekompilációnak*, vagyis *visszafejtésnek* (*reverse engineering*) nevezzük, amelyre a későbbiekben részletesen kitérünk.⁷ Szabó János szoftver alatt a számítógépeken futtatható programokat érti, amelyek

² Uo. Vö.: Békés Gergely: Szoftverek szerzői jogi védelme a gyakorlatban. In.: Legeza Dénes (szerk.): A szerzői jog gyakorlati kérdései – Válogatás a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményeiből (2010-2013) fennállásának 130. évfordulója alkalmából. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2014, p. 150–158. (https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/szerzoijoggyakorlatikerdesei_web.pdf). (Az elektronikus források utolsó megtekintési ideje: 2023. március 02.).

³ Lovas Lilla Júlia: A szoftver jogi oltalma: A számítógépi programalkotások szabadalmaztathatósága összehasonlító megközelítésben – I. rész. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5. (115.) év. 2. sz., 2010. április, 19. (<https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201004-pdf/02.pdf>).

⁴ Barzó Tímea: A szoftver szerzői jogi védelmének határai. In: Pogácsás Anett (szerk.): Quaerendo et Creando – Ünnepi kötet Tattay Levente 70. születésnapja alkalmából. Szent István Társulat, Budapest, 2014, p. 48–50.

⁵ Auer Ádám, Papp Tekla: A software-rel kapcsolatos alapvető szabályok nemzetközi aspektusból – különös tekintettel a német jogi megoldásokra. Debreceni Jogi Műhely 11. évf. 3–4. sz., 2014, p. 2–3. (<http://real.mtak.hu/83235/1/3.softwaretanulmanyAdammalnemzetkozi.pdf>).

⁶ Farkas Henrietta Regina: A szoftverek kereskedelmének szerzői jogi problémái az Európai Unióban. Jogelméleti Szemle, 2014. 2. sz., p. 100–101. (<https://jesz.ajk.elte.hu/farkash58.pdf>)

⁷ Lásd Lovas: i. m. (3), p. 19.

a hardverek működtetéséért felelnek.⁸ Auer Ádám és Papp Tekla a forráskódot tekintik az eredeti műpéldánynak, mert ezt képes az emberi szem érzékelni, olvasni.⁹

A számítógépi programalkotások szerzői jogi oltalma az alkotás egyéni, eredeti jellegében gyökerezik, vagyis amennyiben a program magán hordozza ezt az egyéni, eredeti jelleget, automatikusan védelemben részesül. Más követelménynek nem kell megfelelnie, az Szjt.¹⁰ maga is deklarálja az 1. § (3) bekezdésében, hogy a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől. Ez az oltalmi forma különösen kedvező a programfejlesztő vállalkozások szempontjából, hiszen semmiféle költséggel nem jár, a mű keletkezése pillanatától megilleti a jogosultakat, még-hozzá a védelmi idő teljes időtartamára.¹¹ A programozó szellemi tevékenységének eredeti kifejeződése az a mozzanat, amely megkülönbözteti a szoftvert a szimpla ötlettől, elvtől, elgondolástól, eljárástól, működési módszertől vagy matematikai művelettől, amelyek közül az ötletnek, működési elvnek, eljárásnak különös jelentősége van a számítógépi programok esetében.¹² Az alábbiakban több olyan bírósági döntésre is hivatkozunk, amelyben a fő kérdés az volt, hogy hol húzódik a határ a funkció mögötti elv, ötlet, eljárás és az egyéni, eredeti szerzői műnek tekintendő, így védett szoftver között.

1.2. Az oltalom alanya – a szoftver szerzője

A szoftver esetében a szerzői jogi oltalom alanya a programozó szerző, aki a megfelelő programnyelv felhasználásával a programot „megírja”, előállítja. A szoftverek ugyanakkor az esetek többségében összetett művek, amelyek a szoftver forrás- és tárgykódján, illetve a kapcsolódó dokumentáción kívül tartalmazznak grafikai alkotást, audiovizuális műveket, hangfelvételt vagy akár előadóművészi teljesítményt is, amennyiben videójáték-szoftverről beszélünk. A grafikus felhasználói felületeknek (GUI – *Graphical User Interface*) különös jelentőségük van, hiszen a végfelhasználó ezen keresztül tud a programmal és az általa vezérelt hardverrel kommunikálni.¹³ Az ilyen jellegű alkotásokat az Szjt. *együttesen létrehozott*

⁸ Szabó János: Szoftverek szerzői joga – Nyílt forráskódú szoftverek felhasználási szerződésai. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 12. (122.) évf. 2. sz., 2017. április, p. 41–42. (<https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2017-02/1704-02.pdf>).

⁹ Auer Ádám, Papp Tekla: Rövid áttekintés a software fogalmáról a magyar szerzői jogban. Jogelméleti Szemle, 14. évf. 2. sz., 2013, p. 13. Vö.: Gyertyánfy Péter: A számítógépi programok és elektronikus adatárak szerzői joga. Kandidátusi értekezés, Budapest, 1989, p. 23–58. (<http://real-d.mtak.hu/68/1/Gye1.pdf>).

¹⁰ 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról.

¹¹ Lásd Lovas: i. m. (3), p. 23.

¹² Lásd uo. p. 22.

¹³ Lásd: Barzó: i. m. (4), p. 57–58. Vö.: Pamela Samuelson, Thomas Vinje, William Cornis: Does Copyright Protection Under the EU Software Directive Extend to Computer Program Behaviour, Languages and Interfaces? *European Intellectual Property Review*, 2012. február (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1974890).

műveknek tekinti.¹⁴ Ezen műtípusok esetében a mű feletti szerzői jogot a szerzők jogutódjaként az a természetes vagy jogi személy szerzi meg, akinek vagy amelynek kezdeményezésére és irányításával a művet létrehozták, és aki vagy amely azt a saját nevében nyilvánosságra hozta. Az együttesen létrehozott művek esetén a megalkotásban együttműködő szerzők hozzájárulásai olyan módon egyesülnek a létrejövő egységes műben, hogy az egyes szerzők jogait külön-külön nem lehet meghatározni. Mivel a szoftverek előállítását az esetek többségében befektetésintenzív tevékenység, a programozók általában valamilyen fejlesztő cég keretei között végzik tevékenységüket, vagy megbízási, vállalkozási tevékenység formájában hozzák létre a szerzői művet, amelyet aztán a munkáltató/megbízó rendelkezésére bocsátanak, egyúttal átengedve a kizárólagos felhasználási jogok gyakorlását is.¹⁵ A szoftverfejlesztés kifejezetten tőkeintenzív iparág, amelyben a fejlesztési munkálatokat irányító munkáltató érdekeit is figyelembe kell venni. Az Sztj. 30. §-a alapján a munkaviszonyban alkotott művek esetében (*works made for hire*) a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelezettsége.¹⁶

1.3. Az oltalom tartalma – vagyoni és személyhez fűződő jogok

A számítógépi programalkotáson fennálló szerzői jogi védelem tartalma a vagyoni és személyhez fűződő jogok összessége. A vagyoni jogok körébe tartozó kizárólagos jogok azt a célt szolgálják, hogy a jogosultak a szoftver előállításának és nyilvánossághoz juttatásának folyamatát megfelelő módon ellenőrizni tudják, és a program létrehozásába fektetett erőforrásokat kiaknázhassák. Az alábbiakban ezekre részletesen is kitérünk, azonban előre bocsátandó álljon itt a legfontosabb vagyoni jogok összessége, amelyek biztosítják a szoftverek fizikai és digitális műpéldányai feletti jogosulti rendelkezés szabadságát. A szoftveripari értékláncok mindkét szegmensében – a hagyományos, fizikai adathordozón történő terjesztés és a digitális nyilvánossághoz közvetítés – elengedhetetlen vagyoni jog a *többszörözés*, amely biztosítja a jogosultak számára a másolatok száma feletti ellenőrzést. A szoftver jogosultjának joga ugyancsak kiterjed a számítógépi program vagy másolatainak bármilyen formában történő nyilvános *terjesztésére*, beleértve a bérbeadást is. A vagyoni jogok tekintetében releváns lehet még a mű nyilvános előadásának, illetve képernyőn való megjelenítésének a joga. Fontos további vagyoni jog a szoftverek tekintetében az átdolgozás joga is. A vagyoni jogok nem biztosítanak korlátlan uralmat a szerzői mű felett. A korlátozások és kivételek a szoftverekben foglalt információhoz való hozzáférés, a programok megfelelő

¹⁴ Sztj. 6. § (1)–(2) bekezdés.

¹⁵ A munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott művekkel kapcsolatos részletszabályokat az Sztj. 30. §-a tartalmazza.

¹⁶ A munkaviszonyban alkotott művek részletszabályairól lásd: Sztj. 30. § (1)–(7) bekezdés. Kapcsolódó bírósági döntés: Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.548/2010/4.

működtetése szempontjából kulcsfontosságúak. A vagyoni jogok összessége mellett a védelem tartalmához tartozik a *személyhez fűződő jogok* összessége is, amely magában foglalja a szerző nevének feltüntetéséhez való jogot, a mű nyilvánosságra hozatalának jogát, illetve a mű egységének védelmét. A szoftverek felhasználása esetében a személyhez fűződő jogok gyakorlása Faludi szerint nehézkes.¹⁷

A szoftveripar rendkívül tőkeintenzív, ami egyet jelent a vagyoni jogok rendkívül fontos szerepével. A szoftverek felhasználása főszabály szerint felhasználási engedély megszerzése és a felhasználási díj megfizetés mellett lehetséges. Mivel a szoftverek természetüknél fogva digitális termékek, ezért a másolásuk is rendkívül könnyű, ami engedély nélkül könnyedén a jogosultak vagyoni érdekeinek csorbításához vezethet, ezért a jogalkotó – ahogyan azt a későbbiek során látni fogjuk – a korlátozások és kivételek esetköreit is szigorúbban szabta meg. A szoftvert jogszerűen felhasználó személynek a futtatáshoz szükséges másolási cselekmények, az időleges többszörözés¹⁸ és szűk körben a visszafejtés kivételével korlátozottak a lehetőségei, amelyeket tovább szűkítenek a hatásos műszaki intézkedések, amelyek a jogellenes másolási cselekményekkel szemben igyekeznek szoftveres úton védeni a programokat.¹⁹ A számítástechnika és szoftveripar korai évtizedeiben a számítógépek jóval drágábbak voltak, mint maguk a szoftverek, ám később ez a tendencia megfordult. A gépek egyre gyorsabbak és eközben egyre kisebbek lettek. Kilépve az egyetemek és kutatólaboratóriumok falai közül személyi számítógépek formájában a mindennapok részeivé lettek.²⁰ Ezzel párhuzamosan vált egyre dominánsabbá a szoftveripar, amely hamar felismerte, hogy a befektetéseit védeni kell, ennek pedig a legkézenfekvőbb, legolcsóbb és leghatékonyabb módja a szerzői jog. A programok nagy többsége ettől kezdve csak fizetség ellenében vált elérhetővé.²¹ A jogosulti érdekek minél magasabb szintű védelme érdekében a felhasználást szigorú szerződéses klauzulákhoz kötötték, amelyek más szerzői művekhez képest sokkal szűkebb körű hozzáférést biztosítanak a végfelhasználóknak. Mivel a számítógépi prog-

¹⁷ Lásd Faludi: i. m. (1), p. 3. Vö.: Dudás Ágnes: A szoftver szerzői jogi védelme I. rész. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 110. évf. 2. sz., 2005. április, p. 24–28 (<https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200504/01-dudas-agnes.html>).

¹⁸ Az időleges többszörözési kivétel Infosoc-irányelv és szoftverirányelv közötti metszéspontjához lásd: Harkai István: Az időleges többszörözési kivétel az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatában – I–II. rész. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 14. (124.) évf. 5. sz., 2019. október, p. 79–97, 14. (124.) évf. 6. sz., 2019. december, p. 42–58. (<https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2019-5/03.pdf>; <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2019-6/02.pdf>). Vö.: Lothar Determann: What Happens in the Cloud: Software as a Service and Copyright. Berkeley Technology Law Journal, 29. évf. 2014, p. 1095–1029. (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2374136#).

¹⁹ A részletszabályokról lásd: WIPO Szerzői Jogi Szerződés 11. cikk, Infosoc-irányelv 6. cikk, Sztj. 95–95/A. §.

²⁰ Vö.: Paul Ohm, Blake Reid: Regulating Software When Everything Has Software. The George Washington Law Review, 84. évf. 6. sz., 2016, p. 1678. (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2873751).

²¹ Lásd Szabó: i. m. (8), p. 46–47.

ramalkotásokra óriási igény mutatkozik a nyilvánosság és a fogyasztók részéről, ezért igen hamar kialakult az ún. *szabadsoftver-mozgalom*, illetve a nyílt forráskódú szoftverlicenck szerződéses gyakorlata. Ezek olyan szerződések, amelyek a standard felhasználási szerződéseken túlmutató lehetőségeket biztosítanak a felhasználók számára, akik a szoftvert például futtathatják, megismerhetik a forráskódját, amelyet módosíthatnak is, és az átdolgozott vagy új szoftvereket terjeszthetik is. A nyílt forráskódú szoftverek előállítása és fejlesztése lényegesen olcsóbb, az internet segítségével pedig felhasználók széles tömegei vehetik ki a részüket a program tökéletesítéséből.²²

2. SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAMALKOTÁSOK A NEMZETKÖZI SZERZŐI JOGBAN

Faludi Gábor emlékeztet rá, hogy a szerzői jogi jogvédelem garantálása előtt a szoftverek védelmét a bírói esetjog alakította, amely ügyekben jellemzően a szoftver fejlesztője és a kereskedelmi felhasználók közötti szerződésszegési eseteket kellett valahogy eldönteni.²³ A számítógépi programok nemzetközi szintű szerzői jogi védelmét a TRIPS-megállapodás²⁴ teremtette meg elsőként. A 10. cikk 1. pontjának rendelkezése szerint a számítógépes programok a Berni Konvenció szerinti irodalmi művekként akár forráskód, akár tárgyi kód formájában védettek. E megfogalmazásból világosan látszik annak az évtizedekig tartó diskurzusnak a vége, amely szerint a szoftverek a szerzői jog védőernyője alatt nyernek elhelyezést, méghozzá mint irodalmi alkotások, amelyeket sajátos programnyelven írnak. Faludi szerint a BUE kézenfekvő megoldás volt, hiszen az irodalmi művet bármilyen formában, bárhogyon létre lehet hozni.²⁵ A TRIPS-megállapodás egyetlen konkrétan nevesített vagyoni jogként biztosítja a szoftver jogosultjai számára a program nagyközönség részére való kereskedelmi bérbeadásának jogát.²⁶ A 9. cikk 1. pontja kimondja, hogy a BUE 1-21. cikkében, valamint a függelékben foglaltakat a TRIPS-et aláíró országok továbbra is betartják. A TRIPS 9. cikk 2. pontja kizárja a védelem köréből az ötleteket, eljárásokat, működési módszereket vagy matematikai elméleteket.

Ugyanezt a megközelítést tette magáévá a WIPO Szerzői Jogi Szerződésében²⁷ is a nemzetközi jogalkotó, amikor kimondta, hogy a számítógépi programok a Berni Egyezmény

²² Lásd Szabó: i. m. (8), p. 41–42. Vö.: Barzó: i. m. (4), p. 49–50. Dudás: i. m. (17), p. 15–17. *Ádám Szilveszter: A nyílt forrású licenck és a magyar jog. Infokommunikációs és jog, 2. évf. 3. sz., 2005, p. 21–24.* (https://infojog.hu/wp-content/uploads/pdf/200507_melleklet.pdf).

²³ Lásd Faludi: i. m. (1), p. 2.

²⁴ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – Annex 1C of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization. Magyarországon kihirdette az 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről.

²⁵ Lásd Faludi: i. m. (1), p. 2.

²⁶ TRIPS-megállapodás, 11. cikk.

²⁷ WIPO Copyright Treaty. Magyarországon kihirdette a 2004. évi XLIX. törvény a Szellemi Tulajdon Világszervezete által 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének, valamint Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződésének kihirdetéséről.

2. cikke értelmében irodalmi művekként részesülnek védelemben. A védelem terjedelme független attól, hogy a program milyen módon vagy formában kerül kifejezésre.²⁸ A WIPO egyébként már korábban is igyekezett definiálni a szoftvert. Az 1978-ban kidolgozott min-taszabályzat 1. §-a az alábbi részeit különítette el a programoknak: *számítógépi program* (parancsok, utasítások sorozata, amelyeket egy számítógép képes végrehajtani), *program-leírás* vagy *programdokumentáció* (az eljárás részletes ábrázolása, leírása, illetve a *kiegészítő dokumentáció vagy leírás*.²⁹ A WIPO Szerzői Jogi Szerződése a vagyoni jogok körében nevesíti a terjesztés,³⁰ a bérbeadás³¹ és a nyilvánossághoz közvetítés jogát.³² Emellett pedig a TRIPS-hez hasonlóan az 1. cikk (4) bekezdésében azt is kimondja, hogy a szerződő felek betartják a BUE 1-21. cikkében és függelékében foglalt rendelkezéseket.

A szoftverek irodalmi művekkel való illetén rokonítása Lovas szerint kritizálható, mivel a programnyelvek nem hasonlítanak azon nyelvek egyikéhez sem, amelyek az irodalmi alkotásokat létrehozták. Ezek a nyelvek még forráskódban is csak a szakemberek számára érthetők, nélkülözik az esztétikumot, mivel ezek a „*funkcióorientált algoritmusok ... egy probléma megoldását szolgálják*.”³³ Lovas a szoftver még egy nagyon sajátos funkciójára is felhívja a figyelmet, amely megkülönbözteti az irodalmi alkotásoktól. A programot ugyan- is nem papírra vetik, hanem betáplálják a számítógépbe, amely onnantól kezdve „*magától működik*”. Fontos tehát leszögezni, hogy ugyan valóban van hasonlóság az irodalmi művek és a szoftverek között, amelyet a nemzetközi jogalkotó is elismert azzal, hogy a szoftverek számára szerzői jogi védelmet teremtett meg az irodalmi művek analógiájára, a két műtípus nem azonos egymással.

3. SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAMALKOTÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓ SZERZŐI JOGÁBAN

Európában a számítógépi programok védelméről a szoftverirányelv³⁴ gondoskodik. Az uni-ós jogalkotó célja, hogy lebontsa azokat, a tagállami szabályok különbségei által emelt korlátokat, amelyek negatív hatást gyakorolnak a belső piac működésére a szoftverek vonatko- zásában.³⁵ A védelem feltétele, hogy a programnak „*a szerző saját szellemi alkotásának kell lennie*”.³⁶ Ezzel egybehangzó ítéletet hozott az Európai Unió Bírósága is a *Nintendo-ügy-*

²⁸ WIPO Szerzői Jogi Szerződés, 4. cikk.

²⁹ Lásd *Barzó*: i. m. (4), p. 42.

³⁰ WIPO Szerzői Jogi Szerződés, 6. cikk.

³¹ Uo., 7. cikk.

³² Uo., 8. cikk.

³³ Lásd *Lovas*: i. m. (3), p. 40.

³⁴ 2009/24/EK irányelv a számítógépi programok jogi védelméről.

³⁵ Szoftverirányelv, (4) preambulumbekkezdés.

³⁶ Uo., 1. cikk (1)–(4) bekezdés.

ben,³⁷ megállapítva, hogy a játékszoftverek szerzői műnek tekintendők, amelyeket a védelem akkor illet meg, ha „eredetiek, vagyis a szerző saját szellemi alkotásának minősülnek”.³⁸ A játékok részeit képező grafikai, zenei alkotások pedig ugyancsak védettek, ha „jellegüknél fogva szerepet játszanak az egész mű eredetiségében”.³⁹ Az irányelv kimondja, hogy a számítógépi programok bármely formában történő kifejezése „az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Egyezmény szerint irodalmi műként” részesül védelemben, amely kiterjed az előkészítő dokumentációra is. Ezzel szemben a szoftver és csatlakozófelülete alapját képező ötletek, elvek nem védettek. A *Bezpečnostní softwarová asociace*-ügyben⁴⁰ az Európai Unió Bírósága ezzel némiképpen egybecsengő ítéletében kimondta, hogy „a számítógépi program grafikus felhasználói felülete nem minősül ... a program bármely formában történő kifejezésének, és [a szoftverirányelv alapján] nem részesülhet a számítógépi programok szerzői jogi védelmében”.⁴¹ Ehhez hasonló döntés született az SAS Institute Inc-ügyben is,⁴² amelyben megállapítást nyert, hogy „sem a számítógépi program funkcionalitása, sem a számítógépi program keretében a program bizonyos funkcióinak a használata céljából alkalmazott programnyelv és adatfájlformátum nem minősül e program kifejezési formájának, és ekként nem részesül ... szerzői jogi védelemben”.⁴³

Szerzőnek a programot létrehozó természetes személyt vagy természetes személyek csoportját, vagy a jogosultnak minősülő jogi személyt kell tekinteni.⁴⁴ Utóbbi esetben általában azzal számolhatunk, hogy a természetes személy szerzők a jogi személy fejlesztőstúdió munkavállalóiként, a munkáltató utasítása alapján tevékenykednek, az elkészült program vagyoni jogait pedig a munkáltató kizárólagosan jogosult gyakorolni.⁴⁵ Ezek a vagyoni jogok a többszörözés joga,⁴⁶ a program lefordításának, átdolgozásának, feldolgozásának vagy bármely más módon történő módosításának, illetve ezek eredménye többszörözésének joga,⁴⁷ illetve a program vagy másolatainak bármilyen formában – ideértve a fizikai

³⁷ C-355/12. Nintendo Co. Ltd, Nintendo of America Inc., Nintendo of Europe GmbH v. PC Box Srl, 9Net Srl. ECLI:EU:C:2014:25 (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=146686&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4786973>).

³⁸ Nintendo-ügy, 21. pont.

³⁹ Uo., 22. pont.

⁴⁰ C-393/09. *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany vs. Ministerstvo kultury*. ECLI:EU:C:2010:816 (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83458&pageIndex=0&doclang=HU&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4786696>). Az ügy részletes elemzéséhez lásd: *Pogácsás Anett*: Az Európai Bíróság döntése a számítógépi program grafikus felhasználói felülete szerzői jogi védelméről – A számítógépi programok grafikus felhasználói felületének és annak televíziós sugárzásának szerzői jogi megítélése. *Jogesetek Magyarázata*, 2011. 1. sz., p. 59–65.

⁴¹ *Bezpečnostní softwarová asociace*-ügy, 59. pont.

⁴² C-406/10. SAS Institute Inc. vs. World Programming Ltd. ECLI:EU:C:2012:259 (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=122362&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4786434>).

⁴³ SAS Institute Inc-ügy, 71. pont.

⁴⁴ Uo., 2. cikk (1) bekezdés.

⁴⁵ Uo., 2. cikk (3) bekezdés.

⁴⁶ Uo., 4. cikk (1) bekezdés a) pont.

⁴⁷ Uo., 4. cikk (1) bekezdés b) pont.

adathordozón rögzített, és immateriális, digitális másolatokat egyaránt – történő nyilvános terjesztésének joga, ideértve a bérbeadást is.⁴⁸ A nyilvános terjesztés joga tekintetében a 4. cikk (2) bekezdése külön is hangsúlyozza, hogy a program valamely példányának a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával a Közösségen belül történő első eladása kimeríti⁴⁹ az adott példány Közösségen belüli terjesztésére vonatkozó jogot, kivéve a program vagy valamely másolata további bérbeadásának ellenőrzéséhez való jogot. Ebből a szempontból a szoftverek egy látszólagos gordiuszi csomó béklyójába kerültek. A szoftverirányelv ugyanis a műpéldányok nyilvánosságához juttatását a terjesztés vagyoni joga alá illeszti, ugyanakkor az Infosoc-irányelv⁵⁰ és a vonatkozó uniós bírósági esetjog a digitális másolatok nyilvánosságához juttatását a nyilvánosságához közvetítés Infosoc-irányelvben foglalt vagyoni joga körébe utalja, amely tekintetében kimondja azt is a (29) preambulumbekkezdésben, hogy „a jogkimerülés kérdése nem merül fel sem általában a szolgáltatások, sem különösen az online szolgáltatások esetében”. Az Európai Unió Bírósága a *UsedSoft*-ügyben⁵¹ úgy ítélte meg, hogy „a számítógépi program példányának terjesztési joga kimerül, ha a szerzői jog jogosultja – aki engedélyezte, akár ingyenesen is, e példánynak az internetről valamely adathordozóra való letöltését –, az e példány gazdasági értékének megfelelő díjazás megfizetése ellenében a tulajdonában álló műpéldányon időbeli korlátozás nélkül felhasználói jogot is biztosított”.⁵² A *Usedsoft*-ügy dogmatikai szempontból legalábbis vitatható. A jogkimerülés alkalmazhatóságát ugyanis a licenckulcsok adásvételére alapozza, holott a jogkimerülés tétele az adott fizikai műpéldányra vonatkozik. A licenckulcs nem tekinthető szerzői jogi értelemben vett műpéldánynak, hanem önmagában egy hatásos műszaki intézkedés, amely a szoftverhez (magához a szerzői műhöz) való hozzáférést korlátozza.

Vagyis a terjesztési jog szoftverek fizikai adathordozón, adásvétel útján történő terjesztése esetén merülhet csak ki. Ha a szoftvert online szolgáltatás keretében teszik immateriális formában hozzáférhetővé, egy másik vagyoni jog, a nyilvánosságához közvetítés lesz az irányadó, amely tekintetében az Infosoc-irányelv a jogkimerülés tételét kifejezetten kizárja. Ezt az álláspontot látszik alátámasztani mind a platformszolgáltatók, mind pedig a szoftverek szerzői jogi jogosultjainak szerződéses gyakorlata, amelyben szigorú keretek között szabják

⁴⁸ Uo., 4. cikk (1) bekezdés c) pont.

⁴⁹ A jogkimerülés nemzetközi, uniós és egyesült államokbeli feldolgozásának részletes feldolgozásáról lásd: *Mezei Péter*: Jogkimerülés a szerzői jogban. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Médiatanács – Médiatudományi Intézet, Budapest, 2016 (https://nmhh.hu/dokumentum/192020/Jogkimerules_a_szerzoi_jogban.pdf). Vö.: *Ferge Zsigmond*: A számítógépi programok jogi védelme – A számítógépi programok „használt” másolatainak nem eredeti adathordozókon történő értékesítése. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 12. (122.) évf. 1. sz., 2017. február, p. 7–33. (<https://www.sztvh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-201702/01.pdf>); *Farkas*: i. m. (6), p. 103–105.

⁵⁰ 2001/19/EK irányelv az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.

⁵¹ C-128/11. *UsedSoft GmbH vs. Oracle International Corp.* ECLI:EU:C:2012:407 (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=121D776B33F76881F1392942727309DB?text=&docid=124564&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4786297>).

⁵² *UsedSoft*-ügy, 89. pont.

meg a szoftver jogszerű felhasználójának lehetőségeit.⁵³ A szoftverek határterületet képeznek az áruk és szolgáltatások uniós jogi felfogása között. Az uniós bírósági esetjog⁵⁴ alapján lehetnek áruk, amelyek alatt „pénzben kifejezhető értékkel rendelkező terméket” kell érteni,⁵⁵ de az EUMSZ⁵⁶ 57. cikke alapján lehetnek szolgáltatások is, amennyiben „rendszerint díjazás ellenében nyújtott szolgáltatás” keretében teszik digitális, immateriális formában a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, és egyébként „nem tartoznak az áruk, a tőke és a személyek szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá”.⁵⁷ Ezt alátámasztja az Infosoc-irányelv (29) preambulumbekzdése is, amely megállapítja, hogy CD-ROM vagy CD-I⁵⁸ esetében „a szellemi tulajdon anyagi hordozóban, vagyis árucikkben ölt testet”. Faludi még egy nagyon fontos aspektusra felhívja a figyelmet a szoftverek felhasználásával kapcsolatban, amely a hagyományosan hárompólusú felhasználási folyamatot kétpólusúvá redukálja. Az előbbi esetben a végfelhasználók közössége, a széles nyilvánosság nem végzett a műérzékelés során tényleges felhasználási tevékenységet. A szoftverek esetében azonban az érzékelés feltétele a szoftver telepítése és futtatása, vagyis a többszörözés vagyoni jogának gyakorlása a végfelhasználó által. E tény indokolja, hogy a szoftverek esetében jóval szigorúbb a felhasználás módja, és szűkebben van meghatározva a korlátozások és kivételek köre is.⁵⁹

A szoftverirányelv az engedélyhez kötött cselekmények alóli kivételek között említi a program jogszerű felhasználó általi többszörözését, ha arra a program rendeltetési céljának megfelelő használat, illetve hibajavítás vagy biztonsági másolat készítése céljából van szükség.⁶⁰ A jogszerű felhasználó engedély nélkül megfigyelheti, tanulmányozhatja és kipróbálhatja a szoftvert, hogy ezáltal megismerje az alapját képező ötletet, elvet.⁶¹ A háromlépcsős teszt követelményeinek szem előtt tartásával a 6. cikk megszorításokkal⁶² ugyan, de biztosítja a visszafejtés jogát. Ennek tükrében nincs szükség a jogosult engedélyére, ha a többszörözés és lefordítás gyakorlása elengedhetetlen a szoftver más programokkal való együttes

⁵³ A platformszolgáltatások szerződéses gyakorlatához lásd: *Harkai István, Mezei Péter: Önszabályozó platformok? Elemzés a végfelhasználói jogok érvényesüléséről a CDSM irányelv 17. cikkének átültetése fényében.* In *Medias Res*, 9. évf., 1. sz., 2022, p. 5–17. (<https://media-tudomany.hu/wp-content/uploads/2022/07/mediatudomany-prod.nmhh.hu-onszabalyozo-platformok-mezei-peter-harkai-istvan-onszabalyozo-platformok.pdf>); *Mezei Péter, Harkai István: Végfelhasználói flexibilitások és platformfelelősség a CDSM-irányelv fényében.* In: *Török Bernát, Zódi Zsolt (szerk.): Az internetes platformok kora.* Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022, p. 109–127.

⁵⁴ Lásd például 7/68. Bizottság vs. Olaszország.

⁵⁵ Lásd *Farkas*: i. m. (6), p. 109.

⁵⁶ Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés.

⁵⁷ Lásd *Farkas*: i. m. (6), p. 109.

⁵⁸ Az azóta eltelt több mint két évtizedben kifejlesztett új adathordozók – DVD, BlueRay – beilleszthetők ebbe a körbe.

⁵⁹ Lásd *Faludi*: i. m. (1), p. 4. Vö.: *Lothar Determann, David Nimmer: Software Copyright's Oracle from the Cloud.* *Berkeley Technology Law Journal*, 30. évf. 1. sz., 2015, p. 179–192. (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=23315379).

⁶⁰ Szoftverirányelv, 5. cikk (1)–(2) bekezdés.

⁶¹ Uo., 5. cikk (3) bekezdés.

⁶² Bővebben lásd: 6. cikk (2) bekezdés a)–c) pont.

működtetéséhez szükséges információ megszerzéséhez, ha a visszafejtést az egyébként felhasználási engedéllyel rendelkező jogszerű felhasználó vagy nevében más, erre felhatalmazott személy végzi, aki számára a működtetéshez szükséges információ nem volt korábban hozzáférhető, és a cselekmények az eredeti program együttes működtetéséhez szükséges részeire korlátozódnak. Az engedélyhez kötött cselekmények alóli kivételek tekintetében az SAS Institute Inc-ügy további adalékot tartalmaz. Az ítélet szerint a jogszerű felhasználó *„engedély nélkül megfigyelheti, tanulmányozhatja vagy kipróbálhatja a program működését a célból, hogy a program elemeinek alapját képező ötleteket és elveket meghatározza”*.⁶³

4. SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAMALKOTÁSOK A MAGYAR SZERZŐI JOGBAN

Az Sztj.⁶⁴ a nemzetközi és uniós szerzői jogi szabályokkal összhangban védelemben részesíti a számítógépi programalkotást és a hozzá tartozó dokumentációt (szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban, illetve annak bármilyen más formában rögzített fajtáját, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is.⁶⁵ Ezen túlmenően egy külön fejezetet is szentelt a jogalkotó a szoftvereknek, ahol először is kizárják az oltalom köréből a szoftver

⁶³ SAS Institute Inc-ügy, 71. pont.

⁶⁴ A szoftverekhez kapcsolódó magyarországi joggyakorlat kimeríthetetlen tárházat adja a Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT) publikált szakvéleményeinek gyűjteménye, amely elektronikusan is elérhető. A teljesség igénye nélkül álljon itt néhány SZJSZT-szakvélemény: 8/2000/1–2: Szoftverek és hangfelvételek illegális másolása; az okozott vagyoni hátrány; 15/2000/1–2: Szoftver jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján keletkezett vagyoni hátrány kiszámítása; 4/2000: Szoftver és hangfelvétel illegális másolása; az okozott kár mértéke; 6/2001/1–3: Pénzügyi szoftver szerzői jogi védelme; 3/2001: Szoftver szerzői jogi védelme; 21/2001: Szoftver szerzői jogi védelme, más szoftverben való felhasználása; 34/2001: Szoftver szerzői jogi védelme és illegális másolása; 7/2002/1–3: Véryomásmérő készüléket működtető szoftverek szerzői jogi védelme, összehasonlítása; az okozott vagyoni hátrány mértéke; 18/2002: Szoftver felhasználásának jogszerűsége; 12/2003: Számítógépes rendszerekkel készített költségvetési kiírások összehasonlítása szerzői jogi szempontból; 24/2003: Számítógépes programalkotás jogosulatlan felhasználása; 41/2003: Szoftverek jogosulatlan többszörözésével okozott vagyoni hátrány megállapítása; 28/2004: A számítógépi programalkotás célszerű működése és grafikus felhasználói felületének vizuális megjelenítése közötti funkcionális kapcsolat; 37/2004: Számítógépi programalkotás jogosulatlan felhasználása; 22/2005: Munkaviszonyban alkotott szoftverre kötött felhasználási szerződés; 29/2005: A szerzői jogdíj mértéke szoftver felhasználása esetén; a vagyoni hátrány kiszámítása a szerzői jogok megsértése esetén; 2/2007: Számítógépi programalkotás jogi védelme; 3/2007: Szoftverek közötti együttműködés, jogosulatlan hozzáférés szoftver forráskódjához; 9/2007/1: Számítógépi programalkotás jogi védelme; 27/2007/1: Számítógépi programalkotás jogi védelme; 09/2009/1: Számítógépi programalkotás átdolgozása; 26/2009/1: Számítógépi programalkotás szerzősége; 12/2011/1: Számítógépi program jogi védelme; 13/2011/1: Számítógépi program jogi védelme; 23/2011: Számítógépi programalkotás jogi védelme; 19/2013: Számítógépi program jogi védelme; 4/2014: Számítógépi program jogi védelme; 11/2014: Számítógépi program jogi védelme; 18/2014: Számítógépi program jogi védelme; 6/2015: Szoftver felhasználási szerződés értelmezése, terminál szerveren történő szoftver futtatás szerzői jogi megítélése; 32/2015: Szoftver mű védelem képessége; 23/2016: Szoftverhez kapcsolódó dokumentáció szerzői jogi védelme; 15/2017: Szoftverek forráskódjának szerzői jogi összehasonlító elemzése; 24/2017: Számítógépi programalkotás jogi védelme; 15/2018: Számítógépi programalkotás jogi védelme; 19/2019: Számítógépi programalkotás jogi védelme.

⁶⁵ Sztj. 1. § (2) bekezdés c) pont.

csatlakozófelületének alapját képező ötletet, elvet, elgondolást, eljárást, működési módszert vagy matematikai műveletet. A személyhez fűződő jogok tekintetében a szoftver szerzőjét megilleti a mű nyilvánosságra hozatalához való jog,⁶⁶ a név feltüntetésének joga,⁶⁷ és a mű egységének védelméhez fűződő jog.⁶⁸ A vagyoni jogok tekintetében fentebb már utaltunk rá, hogy a többszörözés joga,⁶⁹ a terjesztés joga,⁷⁰ a nyilvános előadás joga⁷¹ amennyiben az a szoftver nyilvános helyen, képernyőn való megjelenítésére vonatkozik, a nyilvánossághoz közvetítés joga,⁷² illetve az átdolgozás joga.⁷³ A vagyoni jogokra vonatkozó általános engedélyezési szabályokon⁷⁴ túl az 58. § (3) bekezdése kimondja, hogy a szoftverre vonatkozó vagyoni jogok átruházhatók.

Az 59. § (1) bekezdése értelmében a szerző kizárólagos joga nem terjed ki a többszörözésre, az átdolgozásra, a feldolgozásra, a fordításra, a szoftver bármilyen más módon történő módosítására, a hibajavításra, illetve ezek eredményének a többszörözésére annyiban, amennyiben ezen felhasználási cselekményeket a szoftvert jogszerűen megszerző személy a szoftver rendeltetésével összhangban végzi. Ugyancsak a jogszerű felhasználó érdekeit védi az 59. § (2) bekezdésében foglalt azon rendelkezés, amely szerint a felhasználási szerződésben nem zárható ki, hogy a felhasználó egy biztonsági másolatot készíthessen a szoftverről, amennyiben az a felhasználáshoz szükséges. Az 59. § (3) bekezdése lehetővé teszi továbbá, hogy a jogszerű felhasználó engedély nélkül a szoftvert megfigyelje, tanulmányozza annak működését, továbbá kipróbálhassa azt abból a célból, hogy a program valamely elemének alapjául szolgáló elgondolást vagy elvet megismerje. A 60. § (1) bekezdése lehetővé teszi azt is, hogy a jogszerű felhasználó többszörözze vagy lefordítsa a szoftvert, amennyiben az más szoftverekkel való együttes működtetéshez szükséges. Vagyis látható, hogy a szoftverek esetében az Szjt. külön nevesít olyan magatartásokat, amelyeket a szoftvert jogszerűen megszerző felhasználó megtehet, ezek azonban a Nagykommentár szerint „nem tekinthetők dogmatikai értelemben szabad felhasználási kivételeknek”.⁷⁵ A jogosulti érdekközlő pozícióinak erősítését szolgálja az is, hogy a szabad felhasználás esetei szoftverek esetében csak igen korlátozottan érvényesülnek. Így például az idézés csak legfeljebb bizonyos programrészek vonatkozásában szakirodalmi, oktatási, tudományos műben lehetséges, de szabadon

⁶⁶ Szjt. 10–11. §.

⁶⁷ Szjt. 12. §.

⁶⁸ Szjt. 13. §.

⁶⁹ Szjt. 18–19. §.

⁷⁰ Szjt. 23. §.

⁷¹ Szjt. 24–25. §.

⁷² Szjt. 26–27. §.

⁷³ Szjt. 29. §.

⁷⁴ Kizárólagos jog a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználása és minden egyes felhasználás engedélyezése, és a felhasználási engedély fejében megfelelő felhasználási díj megfizetése. Lásd: Szjt. 16. §.

⁷⁵ Gyertyánfy Péter (szerk.:) Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVII. törvényhez. 2. A szoftver és a szabad felhasználás esetei.

felhasználható a szoftver, ha az fogyatékos személyek javát, vagy bírósági, hatósági eljárás célját szolgálja.⁷⁶ A magáncélú többszörözés köréből szintén ki vannak zárva a szoftverek,⁷⁷ és nem alkalmazható esetükben a nyilvános előadás joga alóli kivétel sem.⁷⁸ A nyilvános hasznkölcsonbe adás tekintetében ugyanakkor az Sztj. 39. §-a a szoftverre is alkalmazni rendeli azt a kivételt, amely alapján az országos szakkönyvtárak a programot könyvtári nyilvános hasznkölcsonbe adhatják. Ugyanitt kell megjegyezni, hogy a CDSM irányelv⁷⁹ 6. cikke lehetővé teszi, hogy a kulturális örökségvédelmi intézmények a kulturális örökség megőrzése érdekében a gyűjteményük állandó részét képező művekről és más teljesítményekről azok megőrzése céljára, a megőrzéshez szükséges mértékben, bármilyen formában vagy hordozóanyagon másolatokat készítsenek.⁸⁰

5. A SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAMALKOTÁS EGYÉB LEHETSÉGES OLTALMI FORMÁI

A szoftver fentiekben bemutatott szerzői jogi oltalmán túl az iparág szereplői érdekeltek abban, hogy más módon is körülbástyázzák a számítógépi programalkotás előállításába fektetett gazdasági érdekeik megtérülését, illetve annak lehetőségét. A szoftvert mint terméket az árucserreforgalomban, illetve az online szolgáltatások piacán oltalmazhatja védjegy, ami lehetővé teszi, hogy a vásárlók a terméket az adott fejlesztő vállalathoz, programozói közösséghez kössék.⁸¹ Az előállítás folyamata pedig üzleti titokként szolgálhatja a fejlesztők érdekeit. Ahogy arra fentebb már utaltunk, a védelem keretrendszere kialakításának hajnalán a szerzői jog és a szabadalom is felmerült mint lehetséges oltalmi forma. A vetélkedés a szerzői jog javára dőlt el,⁸² ez azonban nem akadályozta annak, hogy a fejlesztők szabadalmaztassák azon találmányaikat, amelyeket számítógépi programmal valósítottak meg.⁸³

⁷⁶ Uo.

⁷⁷ Sztj. 35. § (1) bekezdés.

⁷⁸ Sztj. 38. § (1) bekezdés, 60. § (4) bekezdés. Bővebben lásd *Gyertyánfy*: i. m. (75).

⁷⁹ 2019/790 irányelv a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról.

⁸⁰ Ez különösen releváns lehet például videójáték-szoftverek esetében. A témáról bővebben lásd: *Harkai István*: A videójáték mint kulturális örökség megőrzése a CDSM-irányelv tükrében. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 17. (127.) évf. 4. sz., 2022. augusztus, p. 25–48. (<https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szke/szemle-2022-4/02-harkaiistvan.pdf>).

⁸¹ Lásd *Faludi*: i. m. (1), p. 3.

⁸² Az Európai Bizottság maga is foglalkozott a gondolattal, hogy irányelvi szinten szabályozza a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztathatóságának kérdéseit, ám e törekvés megmaradt a javaslat szintjén. Az Egyesült Államokban, Japánban, sőt még a WIPO előtt is felmerült a sui generis oltalom lehetősége is. Bővebben lásd: *Lovas Lilla Júlia*: A szoftver jogi oltalma: a számítógépi programalkotások szabadalmaztathatósága összehasonlító megközelítésben – II. rész. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5. (115.) évf. 3. sz., 2010. június. p. 27–51. (<https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201006-pdf/02.pdf>).

⁸³ Lásd *Lovas*: i. m. (3), p. 16.

Szabadalmi oltalomban részesíthető a találmány, amely célját a számítógépi programon keresztül, annak segítségével éri el, valamilyen műszaki jelleget tartalmaz, a technika mindenkori állása szerint újnak tekinthető, és feltalálói tevékenység eredménye. Lovas szerint ilyen, számítógéppel megvalósított találmány például az adattömörítési eljárás (MP3-eljárás), a képfeldolgozási eljárások, illetve az autók meghajtásának vezérlése, különféle mérési és ellenőrzési eljárások, számítógéppel megvalósított gyártás, elektromos jelek feldolgozása.⁸⁴ A számítógéppel megvalósított találmány esetére jó példa a *VICOM-ügy*,⁸⁵ amelyben egy képfeldolgozó rendszer új, matematikai algoritmus alapú műszaki újítása nyert oltalmat.⁸⁶ A számítógéppel megvalósított találmányok kérdésköre az európai jogalkotót is foglalkoztatta. Olyannyira, hogy egy irányelvtervezet is készült, amelyet 2005-ben végül nem fogadtak el. A javaslat igyekezett volna előmozdítani az európai informatikai ipar versenyképességét, az innováció fejlesztését, tartalmazta a szabadalmaztathatóság feltételeit és a találmányok felhasználásának szabályait, valamint a szabadalmaztathatóság köréből kizárt találmányok körét.⁸⁷

⁸⁴ Uo. 20–21.

⁸⁵ T 0208/84 (Computer-related invention) of 15.7.1986.

⁸⁶ Lásd Lovas: i. m. (3), p. 31. Vö.: *Pamela Samuelson*: Functionality and Expression in Computer Programs: Refining the Tests for Software Copyright Infringement. UC Berkeley Public Law Research Paper No. 2667740, 2017. p. 53–60 (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2909152); *Maximilian Paterson*: Properly Protecting Code: Solving Copyright and Patent Rights Overlap via Computer Software Suitability in Copyright. Intellectual Property Journal, 25. évf. 2. sz., 2013, p. 173–194 (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2916271).

⁸⁷ Az irányelvjavaslatról részletesen lásd: *Lendvai Zsófia*: A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztathatóságáról szóló irányelvjavaslat. Infokommuniáció és jog, 2005. 3. sz., p. 6–10. Vö.: Lásd Lovas: i. m. (82) p. 27–51.